

De situatie van vreemdelingen in Suriname

Analyse van het legale kader
en de impact van de samenwerking
met Frankrijk aan de grens
Frans Guyana-Suriname

Nota Analyse

Introductie

Deze notitie heeft als doel de situatie van buitenlanders in Suriname en bij de grens met Frans Guyana beter te begrijpen. Het legale kader van kracht in Suriname betreffende het recht van buitenlanders en diens toepassing wordt hierin geanalyseerd. De notitie detailleert eveneens de specifieke situatie aan de grens Suriname – Frans Guyana. De verzamelde gegevens komen voort uit de constatering van een missie van La Cimade in Suriname van juni 2019, uit een onderzoek eerder uitgevoerd en uit de ervaring van La Cimade gebaseerd in Cayenne. La Cimade bevindt zich in Cayenne sinds 2004 en intervenueert met name in het administratieve detentiecentrum om daar vastgehouden personen te begeleiden. Deze notitie is bestemd voor de verschillende organisaties en instellingen die met buitenlanders werken in Suriname en in Frans Guyana.

Buitenlanders in een precare situatie ondanks een gunstig legaal kader

Het legale kader van het asiel, de binnenkomst en het verblijf in Suriname is tamelijk gunstig voor buitenlanders, hoewel inde praktijk een groot aantal personen illegaal verblijft op het grondgebied, en zich dus in een precare situatie bevindt.

1. HCR, population statistics database.

2. Rode Kruis, 12/06/2019.

Het asiel, een zelden gebruikte procedure

De procedure van aanvraag en erkenning van asiel in Suriname wordt niet beheerd door een nationale structuur maar door het Hoofdcommissariaat van de Verenigde Naties voor vluchtelingen (HCR) en het Rode Kruis. De staat Suriname levert alleen maar verblijfsvergunningen af aan personen die asiel vragen of die erkend zijn als vluchtelingen.

Het asiel wordt weinig gevraagd (43 personen erkend als vluchtelingen en 212 aanvragen in behandeling eind 2018¹), terwijl de Surinaamse hulporganisaties vermelden dat de personen die er recht op hebben er niet om vragen, met name door gebrek aan inlichtingen.

Hoewel het aantal aanvragen gering blijft stijgt dit aantal toch en de middelen van het HCR en van het Rode Kruis zijn te beperkt om deze groeiende vraag te beantwoorden zonder een uitkering van extra middelen (in juni 2019 wachten 300 personen op een onderhoud²).

De afgifte van de verblijfsvergunning bij het overleggen van een aanvraag voor asiel en/of de erkenning van het vluchtelingenstatuut is in de praktijk niet automatisch, en kan zelfs geweigerd worden door de Staat, terwijl het vluchtelingenstatuut een bescherming van de Staat vereist.

Het door Suriname toegepaste recht

Het vreemdelingenrecht in Suriname is voornamelijk gedekt door vier wetgevende teksten: de *Vreemdelingenwet* van 1991, herzien in 1992, en het *Vreemdelingenbesluit* van 1995. Zij worden aangevuld door de *Werkvergunning Vreemdelingen* (1981) (wet op de werkvergunningen voor buitenlanders). Uiteindelijk de *PSA Act* (Personen van Surinaamse Afkomst, 2014) die een statuut bepaalt voor personen van Surinaamse afkomst.

Het land heeft de Conventie van Geneve bekrachtigd met betrekking tot het vluchtelingenstatuut, evenals het Protocol dat tot doel heeft de handel

in personen, vooral in vrouwen en kinderen, te voorkomen, te onderdrukken en te straffen (Protocol van Palermo) in 2007 en heeft in april 2014 een nationale strategie aanvaard om de illegale mensenhandel te bestrijden. Suriname heeft daarentegen niet de internationale conventie voor de bescherming van de rechten van alle gastarbeiders en hun familieleden ondertekend.

Het ministerie van Justitie en Politie, en met name het Department of foreign service (Vreemdelingenzaken) is belast met het afleveren van verblijfsvergunningen, met de naturalisatie en het administratieve deel van de uitwijzingen.

4

De personen die asiel aanvragen hebben het voordeel dat zij toestemming hebben om te werken zodra zij hun verblijfsvergunning ontvangen, maar niettemin worden hen weinig sociale en economische rechten (gezondheidszorg, onderwijs, onderdak, enz.) verleend, terwijl zij, van nature, kwetsbaar zijn.

De binnenkomst en het verblijf: vergemakkelijkte procedures maar weinig gebruikt

Het aantal buitenlanders in een illegale situatie is één tot twee keer groter dan het aantal in een legale situatie (geschat tussen 65 000 en 75 000 tegen 41 670 inwoners in 2013³). De onderdanen van een groot aantal landen hoeven geen visa te hebben en zij kunnen Suriname binnenkomen en er wonen gedurende een korte periode. Niettemin vragen weinigen een verblijfsvergunning of een woonvergunning aan na deze korte verblijfsvergunning. In feite kan een persoon geen verblijfsvergunning aanvragen wanneer zijn Machtiging tot Kort Verblijf – MKV verlopen is.

Om deze situatie te verbeteren heeft de Surinaamse regering sinds 2010 verschillende opeenvolgende regulariseringsprojecten georganiseerd, waarvan het succes maar matig is (4 000 personen geregulariseerd per jaar). Meerdere redenen verklaren waarom een beperkt aantal personen de regularisering aanvraagt of verkrijgt: bepaalde vereiste documenten kunnen moeilijk

3. OIM, *Suriname Migration Profile: A study on emigration from, and immigration into Suriname, 2015.*

te verkrijgen zijn zonder terug te keren naar zijn of haar geboorteland (geboorteakte, strafblad), en de kosten ervan zijn hoog. De belasting is inderdaad hoger (van 400 tot 2 000 USD tegen 0 tot 150 USD wanneer de persoon zich nog in een legale situatie bevindt op het moment van de aanvraag), en daar komt bij de betaling van een ziekenkostenverzekering (200 USD per jaar) en de verplichting aan te tonen dat er genoeg inkomsten zijn. Het ontbreken van een vertaling van de formulieren, evenals de noodzaak de aanvraag in Paramaribo, de hoofdstad, te deponeren of per internet, verminderen eveneens de toegangsmogelijkheden.

Ook al blijven de regulariseringsprojecten onvoldoende om het voor alle buitenlanders mogelijk te maken toegang te krijgen tot de procedures voor het aanvragen van een verblijfsvergunning, hun bestaan geeft blijk van een zekere wil van de Surinaamse regering de buitenlanders te regulariseren. Zij schijnen eveneens te bevestigen dat de migratie momenteel beschouwd wordt als een troef voor het land.

Beperkte informatie en begeleiding

De toegang tot informatie betreffende de procedures van aanvragen voor asiel of verblijfsvergunning lijkt beperkt voor de buitenlanders. Aan de ene kant worden weinig documenten vertaald of zijn alleen maar beschikbaar via internet waartoe een groot deel van de bevolking geen of weinig toegang heeft. Aan de andere kant schijnt de informatie alleen maar beschikbaar te zijn bij het ministerie van Justitie en Politie in Paramaribo, dat niet beschikt over een lokale afdeling elders in het land. Het is eveneens noodzakelijk naar Paramaribo te gaan om de aanvraag daar te deponeren of om de verblijfsvergunning af te halen.

Er bestaan trouwens geen structuren die speciaal gewijd zijn aan de juridische begeleiding van buitenlanders. Zij die hen zouden kunnen begeleiden werken vaak in andere domeinen, zoals de gezondheid, en zij beschikken doorgaans niet over de middelen om deze activiteit te ontwikkelen. Bepaalde regulariseringsprojecten hebben beroep gedaan op de vertegenwoordigers van de buitenlandse gemeenschappen, maar dit experiment is niet herhaald.

Dure procedures voor een beperkte bescherming

De geregulariseerde personen hebben geen recht op economische en sociale diensten (toegang tot minder dure medische verzorging, onderwijs, diverse uitkeringen zoals werkloosheid, enz.), hetgeen eveneens kan verklaren waarom er geen beroep gedaan wordt op de regulariseringsprocedure. Bovendien zijn de voorwaarden voor regularisering moeilijk

te vervullen (vereiste documenten, inkomstensituatie, enz.) en de prijs is hoog. Verder geeft een verblijfsvergunning niet het recht om te werken. De personen moeten apart toestemming vragen om te werken, een bijkomend obstakel. Dit zijn een aantal factoren die deze personen er toe kunnen brengen af te zien van het ondernemen van stappen om hun situatie te regulariseren of om een verblijfsvergunning aan te vragen.

Juridisch beroep niet zeer effectief

De procedures met betrekking tot administratieve beslissingen, tot het aanvragen van een verblijfsvergunning, tot gevangenschap in het geval van arrestatie van illegale personen, tot de verwijdering van het grondgebied en het verbod daar weer naar terug te gaan, schijnen juridisch niet aanvechtbaar te zijn. Men kan alleen in beroep gaan bij de autoriteit die de beslissing heeft genoemd en verzoeken om annulering. Er is geen enkel juridisch beroep geïdentificeerd en de personen kunnen hoe dan ook niet rekenen op juridische hulp om ertoe over te gaan, mocht deze procedure al bestaan. In het geval van arrestatie is de aanwezigheid van een advocaat niet verplicht tijdens de verschijning voor de Procureur. Om te garanderen dat de rechtsstaat effectief is, voorzien de artikelen 13 en 14 van het internationale Pact met betrekking tot de burgerlijke en politieke rechten, dat is bekrachtigd door Suriname, de mogelijkheid effectief juridisch beroep tegen beslissingen met ernstige consequenties uit te oefenen.

6

De ondersteuning van de ambassades om de afwezigheid van gespecialiseerde organisaties te verhelpen

Weinig organisaties zijn gespecialiseerd in het begeleiden van buitenlanders bij het ondernemen van administratieve stappen. De structuren, die buitenlanders te hulp komen op andere gebieden en die hen wensen te ondersteunen met de regulariseringsprocedure, zijn niet voldoende uitgerust en stuiten snel op administratieve problemen, zoals het verkrijgen van geboorteaktes. De ambassades schijnen de enige ondersteuning te zijn voor buitenlanders betreffende de regulariseringsprocedures of in geval van arrestatie. De diplomatieke vertegenwoordigingen zijn echter over het algemeen niet in staat een individuele begeleiding te ontwikkelen voor deze personen en handelen vaak in reactie op noodsituaties.

De grens Suriname-Frans Guyane onder druk

De afwezigheid van politisering van de migratiekwessie in Suriname contrasteert met de situatie bij de grens tussen Albina en Saint-Laurent-du-Maroni. De ongeschiktheid van deze grens, gemarkeerd door de rivier Marowijne en haar zijrivieren, met de manier van leven van de grensbewoners, is verergerd door de wens van Frankrijk de toegang tot zijn grondgebied te vergrendelen.

De ongeschiktheid van de grens voor het traditionele verkeer

De grens tussen Frankrijk en Suriname strekt zich uit over 520 km en volgt de rivier Marowijne in het noorden en zijn zijrivieren in het zuiden. De administratieve grens tussen de twee landen is opgelegd aan de bevolking die aan weerskanten van de rivier woont en die traditioneel de rivier oversteekt.

De nationale wetgevingen die deze grens regelen hebben iedere oversteek van de rivier buiten de grensposten illegaal gemaakt. Het ontbreken van een gedecentraliseerde aanwezigheid van de staat draagt er eveneens toe bij deze grens kunstmatig en onrealistisch te maken. Inderdaad, iedereen die legaal de rivier wenst over te steken is verplicht dit te doen via de enige officiële grenspost op deze 520 km, gelegen in Albina aan de Surinaamse kant en in Saint-Laurent-du-Maroni aan de Frans Guyanese kant. Bovendien zijn de Surinaamse onderdanen verplicht een visum te hebben om naar Frans Guyana te gaan. Zij moeten dus naar Paramaribo gaan om het visum aan te vragen, dan

A. Ministerie van Justitie en Politie, Paramaribo, Suriname, Juni 2019.
© Mathieu Tétrel

B. Surinaamse grenspost tegenover Saint-Laurent-du-Maroni, Juni 2019.
© Myriam Tixier, La Cimade

C. Prauwen op de Surinaamse oever van de Marowijne, Juni 2019.
© Myriam Tixier, La Cimade

D. Een prauw tussen Frans Guyana en Suriname, Juni 2019.
© Myriam Tixier, La Cimade

C

B

D

A

8

helemaal in het noorden de grens oversteken in Albina. Voor de personen die ver van Albina wonen kan dit meerdere dagen reizen betekenen. De Franse onderdanen die naar Suriname willen gaan kunnen daarentegen direct een visum verkrijgen bij de grenspost van Albina.

Voorbeeld van een reis van Albina 2 naar Maripasoula voor een Surinaamse onderdaan

Het oversteekpasje, een verkeerd goed idee?

Om de wens de grens te controleren in overeenstemming te brengen met de fysieke en geografische omstandigheden van het traditionele woongebied van de bevolking rondom de rivier, zijn er momenteel discussies gaande over een project voor een oversteekpasje tussen de Surinaamse en Franse autoriteiten. Dit pasje, dat al bestaat voor de grens met Brazilië tussen Saint-Georges (kant Frans Guyana) en Oyapock sinds 2015 maakt vrij verkeer van personen mogelijk tussen de twee oevers voor een beperkte tijdsduur (72 uur).

Niettemin bestaan er verscheidene beperkingen en obstakels. Dit pasje is alleen maar beschikbaar voor de bewoners van de grenssteden, en staat slechts

vrij verkeer toe in deze steden, hetgeen zijn waarde erg vermindert. Het pasje wordt in feite heel weinig aangevraagd aan de Braziliaanse grens (500 aanvragen toen het ontworpen werd⁴).

Als een dergelijk pasje op de Maronijne gebruikt zou worden, zou het probleem net zo groot blijven voor een groot aantal personen langs de rivier. Bovendien zou de wens de duur van het verkeer van personen te beperken tot 72 uur met zich brengen dat men zou moeten passeren via een officieel toegangspunt en dat een technisch middel ontwikkeld zou moeten worden om de toegangsdatum te registreren, hetgeen momenteel niet bestaat.

4. Guyane 1re. « Les premières cartes de frontaliers enfin délivrées aux Oyapockois brésiliens », 2 juin 2015.

Hoewel in de praktijk de oversteken buiten Albina en Saint-Laurent-du-Maroni getolereerd worden, worden de Surinaamse onderdanen als zij eenmaal op het Franse grondgebied zijn beschouwd als illegaal en kunnen dus uitgewezen worden.

De Franse wens de binnenkomsten te controleren

Ondanks de context van voortdurend verkeer van de bevolking tussen de oevers van de Maronijne rechtvaardigt de Franse staat de noodzaak de toegang tot zijn grondgebied te controleren met redenen van beveiliging tegen de handel in verdovende middelen en het illegale goudzoeken, maar eveneens met de noodzaak de immigratie te beperken.

Zodoende wordt aan Suriname gevraagd mee te werken, zowel voor de controle en de bewaking van de grenzen (organisatie van gezamenlijke patrouilles) als om de personen die illegaal naar Frans Guyana zijn gekomen vanaf zijn grondgebied weer terug te nemen, of zij nu Surinamer zijn of niet.

Om naar Cayenne te gaan vanaf de Surinaamse grens (waar dan ook op de 520 km van de grens) bestaat er maar één weg. De Franse autoriteiten brengen daarop jaarlijks een politiekordon aan per verordening van de prefect ter hoogte van Iracoubo, op ongeveer honderd kilometer ten westen van Cayenne, en dat is dus de eigenlijke grenspost. De identiteit van de

personen die naar Cayenne gaan wordt systematisch gecontroleerd. Om deze reden hebben talloze illegalen of personen die hun Franse nationaliteit niet kunnen bewijzen geen toegang tot de administratieve stappen — met name die betrekking hebben op het verblijf of op de aanvraag van asiel — die bij de prefectuur van Cayenne ondernomen moeten worden.

Frankrijk heeft eveneens kunnen rekenen op Suriname om het aantal binnenkomsten in Frans Guyana van Haïtiaanse onderdanen vanaf zijn grondgebied te beperken. Suriname heeft in 2016 het inreisvisum opnieuw ingevoerd voor deze personen, en dit, ondanks de adhesie van de twee staten aan de CARICOM, die vrij verkeer garandeert. Zodoende, hoewel de aanvragen voor asiel van 2015 tot 2017 sterk gestegen zijn in Frans Guyana, zijn deze sterk gedaald in 2018.⁵

De samenwerking Frankrijk–Suriname: terugzendingen zonder respijt die geen rekening te houden met de wettelijke verplichtingen

Suriname wordt eveneens geroepen tot samenwerking met Frankrijk betreffende het opnieuw toelaten van zijn uitgewezen onderdanen of bewoners. De naar Suriname door de Franse autoriteiten weggestuurde personen, met name vanaf Saint-Laurent-du-Maroni, worden teruggezonden zonder dat Suriname officieel geaccepteerd heeft hen weer toe te laten op zijn grondgebied, noch in het kader van een akkoord, noch door de afgifte van de vereiste reisdocumenten. Het wettelijke kader bestaat formeel niet aangezien de Franse autoriteiten, om deze praktijk te rechtvaardigen, verwijzen naar een samenwerkingsakkoord met de politie dat onlangs bekrachtigd is door Suriname, dat op zijn beurt verwijst naar een akkoord van hernieuwde toelating dat ondertekend is maar tot op heden niet bekrachtigd door Suriname en dus technisch ongeldig. Bovendien worden deze terugzendingen uitgevoerd zonder rekening te houden met de wet: noch de autoriteiten van Albina noch het consulaat van Suriname in Cayenne worden hiervan op de hoogte gesteld en evenmin gevraagd om zo nodig het vereiste reisdocument af te geven. Tenslotte worden deze gedwongen verwijderingen wat Frankrijk betreft uitgevoerd zonder dat deze personen recht hebben op een effectieve juridische begeleiding, en in zo korte tijd dat geen enkel juridisch beroep mogelijk is.

Suriname werkt ook samen met Frankrijk in het geval van personen die teruggestuurd worden naar Brits Guyana door hun doorreis op zijn grondgebied toe te staan (389 personen in 2018, 233 van januari tot juli 2019) volgens de Surinaamse militaire

5. Office français de protection des réfugiés et apatrides (Ofpra): 2700 in 2015; 5122 in 2016; 5176 in 2017; 2383 in 2018.

De samenwerking betreffende de gezondheid: een belangrijk punt voor de toegang tot het grondgebied en tot de nationaliteit

In 2018 heeft de Franse minister president de algemene inspectrice van sociale zaken, Dominique Voynet, en Marcel Renouf, ex-prefect van Wallis-et-Futuna, de opdracht gegeven om na te denken over de « samenwerking betreffende de gezondheid » in een context van « een sterke migratie druk » in Frans Guyana en in Mayotte. De vraag is gesteld of er een extraterritoriaal statuut gegeven moet worden aan de

ziekenhuizen van deze grondgebieden, inclusief het ziekenhuis van West Frans Guyana (CHOG), waar bijna 3000 Suri-naamse geboortes per jaar plaatsvinden⁶. Wat zouden de latere gevolgen zijn van deze fictieve extraterritorialiteit, bijvoorbeeld voor de kinderen geboren in deze ziekenhuizen, met name wat betreft de toegang tot de rechten in Frans Guyana en tot de nationaliteit?

6. *Le Monde*, « Dominique Voynet et Marcel Renouf missionnés pour travailler à des hôpitaux extraterritoriaux », 12 avril 2018.

7. *Ligue des droits de l'Homme, La Carence institutionnelle dans l'établissement de l'état civil, vecteur d'atteintes à l'accès aux droits dans l'Ouest guyanais*, 2014.

politie. De Franse grenspolitie begeleidt deze personen tot Paramaribo, waar zij vervolgens een vliegtuig nemen naar Brits Guyana.

Ernstige gevolgen voor Suriname: het belang van de burgerlijke staat

De wens van Frankrijk zijn grenzen te vergrendelen heeft ernstige gevolgen voor Suriname. De samenwerking is duidelijk onevenwichtig, Suriname werkt mee aan talrijke punten die in het belang van Frankrijk zijn, maar het omgekeerde schijnt minder waar te zijn. Inderdaad, een groot aantal personen, met name in Albina, geboren in Frans Guyana, hebben geen burgerlijke staat in Suriname vanwege het ontbreken van samenwerking tussen de instellingen. Surinaamse vrouwen die naar Saint-Laurent-du-Maroni komen om te bevallen hebben moeilijkheden om hun kind bij de Surinaamse burgerlijke stand in te schrijven, want de naam die in de door het stadhuis van Saint-Laurent-de-Maroni opgemaakte geboorteakte genoemd wordt is vaak verkeerd. Zodoende kunnen talrijke kinderen niet hun rechten doen gelden als Surinamers. Deze praktijken hebben verontrustende proporties aangenomen. Toch zijn deze identiteitsproblemen de laatste jaren uitgebreid gedocumenteerd en raken eveneens de autochtone bevolking in Frans Guyana⁷. De onderzoekster Catherine Benoit ziet hierin de wens van Frankrijk

om «vreemdelingen te fabriceren». Inderdaad beperken deze praktijken feitelijk de mogelijkheid een verblijfsvergunning in Frankrijk aan te vragen, zelfs als ze dat wensen, voor personen die geen statuut in hun eigen land hebben en aan wie de mogelijkheid ontnomen wordt de nodige stappen in Frankrijk te ondernemen (gebrek aan middelen om een beslissing van de justitie aan te vragen, de taalbarrière, gebrek aan organisaties om hen te helpen).

Momenteel is het enige antwoord van de Franse autoriteiten de financiering van een ziekenhuis in Albina. Dit project wordt sinds 2008 gefinancierd ter hoogte van 15 miljoen euro (door een lening aan de regering), waar 1,1 miljoen euro bijkomt voor de technische medewerking en het uitlenen van personeel.

Ernstige gevolgen voor Saint-Laurent-du-Maroni

Door het verplaatsen van de grens naar Iracoubo en de systematisch uitgevoerde controles verslechtert de situatie in Saint-Laurent-du-Maroni en talrijke personen zitten daar vast, terwijl de mogelijkheden om asiel of een verblijfsvergunning aan te vragen en de vestiging ter plaatse beperkt zijn. Bijvoorbeeld, sinds 2018 vereist een aanvraag van asiel zich minimaal drie keer naar Cayenne te begeven⁸. In theorie levert de onderprefectuur van Saint-Laurent-du-Maroni passen af voor asielzoekers, maar de lokale organisaties wijzen op de moeilijkheden om dit document te verkrijgen. Bijgevolg kunnen deze personen het land uitgezet worden terwijl zij beschermd zouden moeten worden.

De toename van de bevolking en de aanwezigheid van talrijke illegalen zetten de openbare diensten en de infrastructuur van de stad onder druk, want de toegekende middelen nemen niet evenredig toe. Toegang tot het onderwijs voor de kinderen is bijzonder moeilijk. Verder, buiten het feit dat het vreemdelingenrecht van toepassing in Frans Guyana het Franse recht te boven gaat, worden vaak illegale praktijken geconstateerd, met name wat betreft de aanvragen voor een verblijfsvergunning, zonder dat er juridisch beroep gedaan kan worden, met name wegens het ontbreken van gespecialiseerde structuren voor de begeleiding van buitenlanders.

8. [Decreet 2018-385, 23/05/2018 «portant expérimentation de certaines modalités de traitement des demandes d'asile en Guyane»;](#)

[Le Monde, «La Guyane, laboratoire d'une méthode pour limiter l'asile», 16 avril 2018.](#)

Om verder te gaan

Vreemdelingendienst, Ministerie van Justitie en Politie van Suriname, [vz2.juspol.sr](#)

[OIM, Profiel migratie Suriname, 2015.](#)

[HCR, statistieken.](#)

[HCR/ICMC, Suriname missie report, 2012.](#)

[Prefectuur van Frans Guyana \(Conseil du fleuve Maroni\).](#)

Catherine Benoît, « Sans-Papiers amérindiens et noirs marrons en Guyane: La fabrication de l'étranger sur le fleuve Maroni », *Les Marronnages et leurs productions sociales, culturelles dans les Guyanes et le bassin caribéen du XVIIe au XXe siècle: bilans et perspectives de recherche*, Publisher: Ibis Rouge, Editors: Jean Moomou, 2014.

Catherine Benoît, Pampila et politique sur le Maroni: De l'état-civil sur un fleuve frontière en Guyane, *Histoire de la Justice*, Association française pour l'Histoire de la Justice, 2016.

[Ligue des droits de l'Homme, La Carence institutionnelle dans l'établissement de l'état civil, vecteur d'atteintes à l'accès aux droits dans l'Ouest guyanais, 2014.](#)

[Anne Jolivet, « Migrations et soins en Guyane », Médecine humaine et pathologie, Université Pierre-et-Marie-Curie – Paris VI, 2009.](#)

De Cimade is een vereniging die actief solidair is met personen die migrant, vluchteling of asielzoeker zijn. Tezamen met zijn Franse en buitenlandse partners ageert hij voor het respect van de rechten en de menswaardigheid van deze personen sinds 1939.

lacimade.org

Uitgegeven door
La Cimade
91, rue Oberkampf
75011 Paris
Tél. 01 44 18 60 50
infos@lacimade.org

www. lacimade.org

**Een publicatie
gecoördineerd
door** Myriam Tixier

**Met
de deelname
van** Lucie Curet,
Eva Ottawy,
Valérie Pillet,
Mathieu Tétrel,
Anne-Sophie
Wender

Bewerkt door
Rafael Flichman

Dank aan
Solange Bidault,
Andries van Ginneken,
Daniel Sarfati

Grafisch ontwerp
Bureau 205

Druk
April 2020,
Imprimerie Corlet
14110

Wettelijk gedeponneerd
Mei 2020

ISBN
978-2-900595-63-3

la Cimade

L'humanité passe par l'autre